

Regeringens proposition

1977/78: 138

med förslag till lag om ändring i atomenergilagen (1956: 306), m. m.

beslutad den 16 mars 1978.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

OLOF JOHANSSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i dels atomenergilagen (1956: 306), dels lagen (1940: 358) med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m., den s. k. skyddslagen.

Ändringen i atomenergilagen innebär att anläggning för bearbetning, lagring eller förvaring av använt atombränsle eller radioaktivt avfall som uppkommer vid användning av atombränsle eller vid bearbetning av använt atombränsle kommer att falla inom atomenergilagens tillämpningsområde. Vad gäller anläggning för använt atombränsle innebär lagändringen ett förtydligande. Genom ändringen kommer uppförande, innehav och drift av sådana anläggningar att kräva regeringens eller, efter särskilt bemyndigande, statens kärnkraftinspektionens tillstånd. Anläggningarna kommer vidare att stå under kärnkraftinspektionens tillsyn. Med den föreslagna ändringen i atomenergilagen ges sålunda kärnkraftinspektionen möjlighet att pröva och kontrollera säkerheten hos anläggningar i kärnkraftens hela processkedja.

Ändringen i skyddslagen syftar till att förbättra möjligheterna att skydda kärnreaktorer och vissa andra anläggningar inom kärnenergiområdet mot sabotage m. m. Det föreslås ske på så sätt att skyddslagens bestämmelser om bl. a. förbud mot tillträde till vissa försvarsanläggningar görs tillämpliga på dem.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1978.

1 Förslag till

Lag om ändring i atomenergilagen (1956: 306)

Härigenom föreskrives att 2 § atomenergilagen (1956: 306) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Utan tillstånd av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer må ej någon uppföra, innehava eller driva atomreaktor eller anläggning för bearbetning av ämne eller förening som avses i 1 §.

Föreslagen lydelse

2 §¹

Utan tillstånd av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer må ej någon uppföra, innehava eller driva atomreaktor eller anläggning för bearbetning av ämne eller förening som avses i 1 §. *Detsamma gäller i fråga om anläggning för bearbetning, lagring eller förvaring av använt atombränsle eller radioaktivt avfall som uppkommer vid användning av atombränsle eller vid bearbetning av använt atombränsle.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1978.

De nya bestämmelserna skall icke tillämpas i fråga om uppförande och innehav av anläggning, om uppförandet har påbörjats före ikraftträdandet eller anläggningen innehas vid ikraftträdandet.

Den som vid ikraftträdandet driver anläggning som avses i 2 § andra meningen och som ej omfattas av tillstånd enligt 2 § i dess äldre lydelse får, under förutsättning att ansökan om tillstånd görs före utgången av år 1979, fortsätta att driva anläggningen utan tillstånd till dess ansökan har slutligt prövats.

¹ Senaste lydelse 1975: 706.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1940: 358) med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m.

Härigenom föreskrives i fråga om lagen (1940: 358) med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m.¹

dels att i 1, 3, 8, 10—11 §§ ordet "Konungen" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "regeringen" i motsvarande form,

dels att 2 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Konungen eller enligt *Konungens* bemyndigande vederbörande länsstyrelse må utfärda förbud, som i 1 § avses, i fråga om anläggning, inrättning, fartyg, luftfartyg eller område, som eljest är av betydelse för försvarsväsendet.

Regeringen eller enligt *regeringens* bemyndigande vederbörande länsstyrelse må utfärda förbud, som i 1 § avses, i fråga om anläggning, inrättning, fartyg, luftfartyg eller område, som eljest är av betydelse för försvarsväsendet. *Det samma gäller i fråga om kärnkraftanläggning eller annan anläggning som avses i 2 § atomenergilagen (1956: 306).*

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga av krig föranledda förhållanden må förbud på sätt i första stycket sägs utfärdas jämväl i fråga om anläggning, inrättning, fartyg, luftfartyg eller område, som är av betydelse för folkförsörjningen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1978.

¹ Lagen omtryckt 1960: 75.
Senaste lydelse av 10 a § 1971: 571.

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-03-16

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Ullsten, Romanus, Turesson, Gustavsson, Antonsson, Mogård, Dahlgren, Asling, Söder, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Burenstam Linder, Wikström, Johansson, Wirtén

Föredragande: statsrådet Johansson

Proposition med förslag till lag om ändring i atomenergilagen (1956: 306), m. m.

1 Inledning

Kontroll och tillsyn över verksamheten på kärnkraftområdet utövas enligt lagen (1956: 306) om rätt att utvinna atomenergi m. m. (atomenergilagen, AEL). Tillsynsmyndighet enligt AEL är statens kärnkraftinspektion. Inspektionens tillsynsansvar omfattar bl. a. det kärnkraftavfall som innehåller s. k. klyvbara ämnen, t. ex. uran och plutonium.

Dåvarande chefen för industridepartementet tillkallade år 1973 med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande utredningen (I 1972: 08) rörande aktivt avfall från kärnkraftverk, Aka-utredningen. Dess uppgift var bl. a. att göra en genomgång av tekniska, ekonomiska och säkerhetsmässiga problem i samband med såväl upparbetning av kärnbränsle som den följande behandlingen och förvaringen av det högaktiva avfallet. På grundval av genomgången skulle utredningen analysera de olika frågor som är av betydelse för den svenska beredskapen på avfallsområdet, bl. a. frågor om lagstiftning.

Aka-utredningen avgav i maj 1976 betänkandet (SOU 1976: 30—31) Använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. I betänkandet föreslås bl. a. att AEL ändras så att också anläggningar för bearbetning och förvaring av radioaktivt avfall, som uppkommer vid användning av kärnbränsle eller bearbetning av använt kärnbränsle, omfattas av i AEL föreskriven tillståndsskyldighet och av kärnkraftinspektionens tillsyn. Lagförslaget bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Betänkandet har remissbehandlats. Av det stora antal remissinstanser och underinstanser som yttrat sig över betänkandet har yttranden

över den föreslagna lagändringen och vissa anknytande lagstiftningsfrågor avgetts av universitetet i Uppsala (juridiska och matematiska-naturvetenskapliga fakulteterna), svenska språknämnden, koncessionsnämnden för miljöskydd, statens kärnkraftinspektion, länsstyrelserna i Blekinge, Malmöhus och Hallands län, Södertälje och Oskarshamns kommuner samt AB Atomenergi. Länsstyrelsen i Hallands län har bifogat yttrande av Svenska kommunförbundets avdelning i Hallands län.

I skrivelse den 1 juli 1977 om kärnkraftinspektionens tillsyn över och kontroll av hantering och förvaring av radioaktivt avfall från kärnkraftanläggningar har inspektionen hemställt att regeringen vidtar behövliga åtgärder för att ändra AEL så att tillstånd krävs för att dels förvärva, inneha, överlåta, bearbeta eller på annat sätt ta befattning med även radioaktiv avfallsprodukt, som har bildats vid utvinning av atomenergi i atomreaktor eller bearbetning av använt kärnbränsle, dels uppföra, inneha eller driva anläggning för bearbetning eller förvaring av sådan produkt. Till skrivelsen har fogats förslag till lag om ändring i AEL. Förslaget bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Efter remiss har yttranden över skrivelsen avgetts av rikspolisstyrelsen, hovrätten över Skåne och Blekinge, statens järnvägar, statens vägverk, sjöfartsverket, statskontoret, statens naturvårdsverk, statens strålskyddsinstitut, koncessionsnämnden för miljöskydd, arbetarskyddsstyrelsen, statens planverk, statens industriverk, Sveriges geologiska undersökning (SGU), statens vattenfallsverk, programrådet för radioaktivt avfall, statens brandnämnd, länsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands, Kalmar, Malmöhus och Hallands län, Svenska kommunförbundet, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Centralorganisationen SACO/SR, Centrala driftledningen, AB Atomenergi, Oskarshamnsverkets Kraftgrupp AB, Sydkraft AB, AB Asea-Atom och Svensk kärnbränsleförsörjning AB. Till länsstyrelsernas yttranden har fogats yttranden av länsläkarorganisationen i Uppsala län, Kävlinge kommun, hälsovårdsnämnden i Östhammars kommun samt Sydvästra Skånes kommunalförbund.

I skrivelse den 4 november 1976 om skydd mot obehörigt intrång i kärnkraftanläggningar m. m. har statens kärnkraftinspektion hemställt att regeringen vidtar åtgärder för att göra det möjligt att förstärka skyddet vid kärnkraftanläggningar och andra anläggningar som avses i 2 § AEL, dvs. anläggningar för bearbetning av ämne eller förening, som används eller kan användas som kärnbränsle, liksom av använt kärnbränsle. Skyddet avses gälla mot avsiktlig skadegörelse, sabotage, stöld och terroristhandlingar, s. k. fysiskt skydd.

Efter remiss har yttranden över skrivelsen avgetts av rikspolisstyrelsen, statens strålskyddsinstitut, överbefälhavaren (ÖB), länsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands, Kalmar, Malmöhus och Hallands län, statens vattenfallsverk, Oskarshamnsverkets Kraftgrupp AB, Sydkraft AB och

AB Atomenergi. Till länsstyrelsernas yttranden har fogats yttranden från Östhammars, Nyköpings, Oskarshamns, Kävlinge och Varbergs kommuner.

2 Gällande bestämmelser

2.1 Bestämmelser om kontroll och tillsyn enligt atomenergilagen m. m.

Kontroll och tillsyn över verksamheten på kärnenergiområdet utövas som redan har nämnts enligt AEL. Enligt AEL (1 §) krävs tillstånd för förvärv, innehav, överlåtelse, bearbetning av eller annan befattning med uran, plutonium eller annat ämne som används som bränsle i atomreaktor. Tillståndsskyldigheten omfattar också förening i vilken sådant ämne ingår. Vad som nu har sagts gäller också i fråga om bl. a. kärnbränsle som har använts i reaktor.

Vidare behövs tillstånd för utförelse av kärnbränsle eller ämne som kan omvandlas till kärnbränsle och för utförelse av använt kärnbränsle (3 §).

Enligt 2 § AEL krävs tillstånd för att uppföra, inneha och driva atomreaktor eller anläggning för bearbetning av ämne eller förening som avses i 1 §, dvs. bl. a. använt kärnbränsle.

Vid meddelande av tillstånd liksom under tillståndets giltighetstid får uppställas sådana villkor som är påkallade av säkerhetsskäl eller eljest från allmän synpunkt (4 §).

Tillstånd enligt AEL meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. I förordningen (1976: 12) om tillsynsmyndighet enligt atomenergilagen (1956: 306), m. m. har regeringen överlåtit åt statens kärnkraftinspektion att pröva vissa tillståndsfrågor. Tillstånd att uppföra, inneha eller driva atomreaktor eller anläggning för bearbetning av bl. a. använt kärnbränsle meddelas dock av regeringen.

Enligt förordningen utövar inspektionen tillsyn över efterlevnaden av 1—3 §§ AEL samt av villkor som har meddelats med stöd av 4 § samma lag. Med tillsynsfunktionen följer rätt att få de upplysningar och handlingar som behövs för att trygga efterlevnaden av föreskrivna villkor. Inspektionen har också rätt att få tillträde till anläggning eller plats där verksamhet på kärnenergiområdet bedrivs (6 §).

Frågor om skydd mot strålningsskador regleras med stöd av strålskyddslagen (1958: 110). Enligt denna får radiologiskt arbete, bl. a. arbete med radioaktivt ämne eller vid anläggning för utvinning av kärnenergi, inte bedrivas utan tillstånd (2 §). När tillstånd meddelas skall också meddelas de villkor och andra föreskrifter som finns behövliga från strålskyddssynpunkt (5 §).

Tillstånd enligt strålskyddslagen krävs inte för vad som omfattas av tillstånd enligt AEL, om inte annat föreskrivs i det tillståndet (2 § femte stycket). När tillstånd har beviljats enligt AEL får emellertid, utöver de för tillståndet gällande villkoren, meddelas särskilda föreskrifter som behövs för strålskyddet. Om tillståndet avser anläggning som anges i AEL skall dock fråga om föreskrift som angår annat än den normala driften eller som kan i avsevärd mån påverka omfattningen av eller driften vid anläggningen underställas regeringens prövning.

Frågor om tillstånd prövas och särskilda föreskrifter meddelas av strålskyddsmyndigheten som är statens strålskyddsinstitut. Institutet utövar också tillsyn över efterlevnaden av strålskyddslagen och de föreskrifter som har meddelats med stöd av denna.

2.2 Vissa bestämmelser som syftar till att minska riskerna för sabotage m. m.

Frågor om fysiskt skydd prövas i samband med tillståndsprövningen för kärnkraftanläggningar och andra anläggningar som avses i 2 § AEL. Härvid föreskriver kärnkraftinspektionen som villkor för tillstånd att anläggningarna förses med tillfredsställande skydd mot avsiktlig skadegörelse, sabotage, stöld och terroristhandlingar. Skyddsåtgärderna kan avse t. ex. dels anläggningarnas konstruktion och utförande, dels personell bevakning och annat tillträdeskydd.

Bevakning ombesörjs normalt av bevakningsföretag som anlitas av den som driver anläggningen. Enligt 7 § lagen (1974: 191) om bevakningsföretag (ändrad senast 1975: 687) åtnjuter väktare skydd som avses i 17 kap. 5 § brottsbalken. Det innebär att våld, hot, förgripelse eller våldsamt motstånd mot väktare straffas som brott mot allmän verksamhet. Väktaren har samma rätt som varje annan person att hindra eller hålla kvar någon som tas på bar gärning (24 kap. 1 § brottsbalken och 24 kap. 7 § andra stycket rättegångsbalken) och att ta tillbaka stulet gods "å färsk gärning" (14 § lagen (1964: 163) om införande av brottsbalken). Har väktaren utrustats med ordningsvaktsförordnande enligt 90 § polisinstruktionen (1972: 511) har han också polismans befogenheter, dvs. han har rätt att med visst våld och genom tillfälligt omhändertagande avvärja olaga intrång i anläggningen.

Den som gör sig skyldig till olaga intrång kan straffas enligt 4 kap. 6 § andra stycket brottsbalken. Är det olaga intrånget inte grovt, krävs att målsäganden anger brottet till åtal eller att åtal finns påkallat från allmän synpunkt. Vid direkta angrepp på egendom kan straff komma i fråga enligt brottsbalken bl. a. för stöld och egenmäktigt förfarande (8 kap. 1 och 8 §§), skadegörelse (12 kap. 1 §) och sabotage (13 kap. 4 §).

Genom några författningar har vissa möjligheter skapats att minska riskerna för sabotage m. m. vid kraftanläggningar.

I kungörelsen (1966: 273, ändrad senast 1977: 437) om säkerhetskydd vid statsmyndigheter skall sådan myndighet som har befattning med uppgift eller förhållande som angår rikets försvar eller landets säkerhet i övrigt vidta åtgärder för säkerhetsskydd inom sitt verksamhetsområde. Kungörelsen torde gälla för statens vattenfallsverk men tillämpas i huvudsak också av övriga kraftföretag. Säkerhetsskydd innefattar bl. a.

- skydd mot att innehålllet i hemlig handling eller annan uppgift av betydelse för landets säkerhet kommer till obehörigs kännedom,
- skydd mot obehörigs tillträde till anläggning, inrättning, fartyg, luftfartyg eller område, där hemlig handling eller annat av betydelse för landets säkerhet förvaras eller verksamhet av sådan betydelse drivs,
- skydd mot att den som ej är pålitlig från säkerhetssynpunkt får tjänst, vikariat eller uppdrag som avses i 1 § personalkontrollkungörelsen (1969: 446, ändrad senast 1976: 110).

Genom personalkontroll kan man undvika att besätta vissa tjänster med icke lämplig personal. Personalkontroll enligt personalkontrollkungörelsen får företas av bl. a. statens vattenfallsverk.

Lagen (1940: 358) med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m. (skyddslagen) ger regeringen eller efter regeringens bemyndigande vederbörande militära befälhavare möjlighet att utfärda förbud för obehöriga bl. a. att beträda anläggning, inrättning, fartyg, luftfartyg eller område som tillhör eller nyttjas av försvarsväsendet, att av eller inom sådana anläggningar etc. ta fotografier eller göra avbildningar eller beskrivningar eller att inom sådana anläggningar etc. inneha sprängämnen (1 §). I fråga om anläggning, inrättning, fartyg, luftfartyg eller område, som eljest är av betydelse för försvarsväsendet, får regeringen eller enligt regeringens bemyndigande vederbörande länsstyrelse utfärda sådant förbud (2 § första stycket). Vid krig eller krigsfara får förbudet utsträckas också till anläggning etc., som är av betydelse för folkförsörjningen (2 § andra stycket).

Bevakningspersonal vid anläggning etc., som skyddas av förbudet enligt skyddslagen, har befogenhet (10 §) att i den omfattning som krävs för att fullgöra bevakningsuppgiften företa kroppsvisitation på personer som där söker vinna tillträde eller som uppehåller sig där samt undersöka föremål som dessa personer medför. Bevakningspersonalen får också på platsen eller i dess närhet tillfälligt omhändertaga personer och av dessa medförda föremål. Dessa befogenheter kan enligt 3 § bevakningskungörelsen (1940: 383) utövas av — förutom krigsman — polisman eller annan som åtnjuter polismans skydd och befogenheter (ordningsvakt).

Oavsett om någon fällt till ansvar för överträdelse av skyddslagen el-

ler ej kan fotografier, avbildningar, beskrivningar, apparater och materiel, inkl. sprängämnen, som tillkommit eller innehafts i strid mot förbudet förklaras förverkade (9 §).

Den som bryter mot förbudet kan straffas med dagsböter eller fängelse (7 §).

I den nyss nämnda bevakningskungörelsen ges bl. a. vissa närmare föreskrifter om hur bevakningspersonalens befogenheter skall utövas.

3 Aka-utredningens förslag och kärnkraftinspektionens skrivelser

3.1 Allmänt om radioaktivt avfall

I statens kärnkraftinspektions skrivelse den 1 juli 1977 lämnas en redogörelse för de skilda slag av radioaktivt avfall som uppkommer i kärnkraftens processkedja.

Radioaktivt avfall uppstår vid drift av kärnkraftverk dels vid kärnklyvningsprocessen genom att klyvningsprodukterna i många fall är starkt radioaktiva, dels genom att radioaktiva aktiveringsprodukter bildas i material som är utsatta för det starka neutronflödet inne i reaktorn. Klyvningsprodukterna stannar kvar i det använda kärnbränslet. De avskiljs vid bränslets upparbetning och bildar då det högaktiva avfallet. Om upparbetning inte sker, betraktas det använda bränslet i sin helhet som högaktivt avfall.

En kärnkraftanläggning är försedd med ett antal reningskretsar för reaktorns kylvatten. Radioaktiva produkter, som kommit ut i kylvattnet antingen på grund av felaktiga bränsleelement eller genom korrosion av aktiverat material, fångas i dessa kretsar upp i filter och jonbytare, vilka ger upphov till radioaktivt avfall. Detta avfall benämns ofta medelaktivt.

Även lågaktivt kärnkraftavfall uppkommer vid kärnkraftanläggningarna och består till en del av fast material såsom papper, plast och glas som i ringa utsträckning är förorenade av radioaktivitet. Detta avfall kan förpackas, hanteras och lagras i emballage som säckar och fat utan omfattande skyddsåtgärder. Flytande avfall av denna typ behandlas genom indunstning eller på annat sätt för att avfallet skall få mindre volym.

Enligt kärnkraftinspektionen krävs särskild uppmärksamhet från hanterings- och skyddssynpunkt i fråga om avfall som innehåller plutonium eller andra alfastrålande ämnen.

Enligt Aka-utredningens betänkande (SOU 1976: 30 s. 58) kan man räkna med följande volymer radioaktivt avfall från drift av en kärnreaktor på 900 MW eleffekt under ett år.

Typ av avfall	Före behandling m ³	Efter behandling m ³
Högaktivt avfall	17	3
Medelaktivt avfall		
Kapslingsavfall	11	2
Jonbytarmassor och indunstar- koncentrat	90	9
Härdkomponenter, höljerör och metalliskt avfall	100	50
Lågaktivt avfall		
Sopor och liknande avfall	800	120

3.2 Aka-utredningens förslag till ändring i atomenergilagen

I Aka-utredningens betänkande (SOU 1976: 30 s. 97) uttalas att det inte klart i AEL framgår vilket ansvar som åvilar statens kärnkraftinspektion som tillsynsmyndighet vad gäller hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. Utredningen föreslår därför att 2 § AEL ändras så att också anläggningar för bearbetning och förvaring av radioaktivt avfall, som uppkommer vid användning av kärnbränsle eller bearbetning av använt kärnbränsle, omfattas av tillståndsskyldighet samt kontroll och tillsyn enligt AEL.

3.3 Kärnkraftinspektionens förslag till ändring i atomenergilagen

I kärnkraftinspektionens skrivelse den 1 juli 1977 om tillsyn över och kontroll av hantering och förvaring av radioaktivt avfall från kärnkraftanläggningar pekar inspektionen på att inspektionens tillsyn och kontroll f. n. är begränsad till de ämnen och anläggningar som anges i 1 och 2 §§ AEL. Endast om avfallet innehåller uran, plutonium eller torium eller föreningar därav omfattas det av bestämmelserna i AEL. Lagen reglerar sålunda direkt endast i begränsad utsträckning frågor om hantering och förvaring av det radioaktiva avfall, som uppkommer vid kärnkraftanläggningar eller som uppstår vid lagring av material som kan användas som kärnbränsle. Dessa frågor regleras i stället genom föreskrifterna i strålskyddslagen.

Genom att AEL endast i begränsad utsträckning är tillämplig beträffande radioaktivt avfall, är kärnkraftinspektionens möjligheter att utöva tillsyn över och kontroll av hanteringen och förvaringen av radioaktivt avfall från kärnkraftanläggningar begränsade i samma mån.

Enligt statsmakternas uttalanden (se prop. 1976/77: 100 bil. 17 s. 168, NU 1976/77: 24, rskr 1976/77: 206) bör det ankomma på kärnkraftinspektionen att svara för tillsyn över och kontroll av hantering och förvaring av radioaktivt avfall från kärnkraftanläggningar. Ansvaret bör enligt inspektionen omfatta hela avfallshanteringen och avse alla slag av

radioaktivt avfall från kärnkraftanläggningarna. Nuvarande författningsreglering ger inte inspektionen möjlighet att ta ett fullständigt ansvar. I den mån avfallet inte innehåller klyvbart material, regleras i dag frågor om radioaktivt avfall uteslutande i strålskyddslagen. En lagändring bör därför enligt inspektionens mening göras så att inspektionen får behörighet som kontroll- och tillsynsmyndighet beträffande alla slag av radioaktivt avfall från kärnkraftanläggningar.

3.4 Kärnkraftinspektionens förslag om skydd mot obehörigt intrång i kärnkraftanläggningar m. m.

Bakgrunden till kärnkraftinspektionens hemställan om åtgärder för att göra det möjligt att förstärka det fysiska skyddet vid anläggningar, som nu är i fråga, är att länsstyrelsen i Kalmar län med stöd av skyddslagen och bevakningskungörelsen utfärdat förbud mot bl. a. tillträde till Oskarshamns kärnkraftverk och i samband härmed ålagt kraftverksägaren att bl. a. uppsätta förbudstavlor. Härigenom får bevakningspersonalen vissa särskilda befogenheter och straff kan följa på överträdelse av förbudet. Skyddslagens bestämmelser har enligt kärnkraftinspektionen tillämpats beträffande kärnkraftanläggningar också av andra länsstyrelser.

Förutsättningen för att under normala fredsförhållanden utfärda ett förbud som nu avses är att anläggningen är av betydelse för försvarsväsendet utan att tillhöra eller nyttjas av detta. Sedan ÖB uttalat att det närmast torde ankomma på militär myndighet att bedöma om en anläggning har betydelse för försvarsväsendet, har chefen för Kronobergs regemente förklarat att Oskarshamns kärnkraftverk ej har betydelse för det militära försvaret ("försvarsväsendet").

Dessa uttalanden från militärt håll ger enligt kärnkraftinspektionen anledning till tvekan om ett av myndighet direkt utfärdat tillträdesförbud, innefattande särskilda bestämmelser om straff för överträdelse och särskilda befogenheter för bevakningspersonalen, under normala fredsförhållanden kan stödjas på skyddslagen när det gäller kärnkraftanläggningar och andra anläggningar som avses i 2 § AEL. Lagen är, påpekar kärnkraftinspektionen, utfärdad före kärnkraftens tid.

Enligt kärnkraftinspektionens mening torde dock ett förbud vara påkallat från de synpunkter inspektionen har att beakta. Kärnkraftinspektionen saknar befogenhet att utfärda föreskrifter motsvarande ett sådant förbud, eftersom inspektionen kan utöva myndighet endast gentemot innehavare av tillstånd enligt AEL genom att lämna föreskrifter som villkor för tillståndet. Direkt för allmänheten bindande och straffsanktionerade bestämmelser i samband med kärnkraftanläggningar meddelas av andra myndigheter.

4 Remissyttrandena

4.1 Över Aka-utredningens förslag till ändring i atomenergilagen

Endast ett fåtal remissinstanser har yttrat sig över Aka-utredningens förslag till ändring i 2 § AEL. *Statens kärnkraftinspektion* delar utredningens uppfattning att hanteringen av radioaktivt avfall bör regleras i första hand i AEL. Med utredningens förslag blir tillsynsmyndigheten enligt AEL huvudansvarig för tillsyn vad gäller kärnenergens avfallsfrågor.

Flera remissinstanser, däribland *statens kärnkraftinspektion*, *länsstyrelserna i Blekinge* och *Malmöhus län* samt *juridiska fakulteten vid Uppsala universitet*, pekar på behovet av en mera genomgripande översyn av lagstiftningen på området i syfte att bl. a. modernisera denna och samordna tillståndsprovningen med annan närliggande provning. Några instanser, såsom *koncessionsnämnden för miljöskydd*, *länsstyrelsen i Hallands län* och *Oskarshamns kommun* menar att de av utredningen behandlade anläggningarna för upparbetning av använt kärnbränsle och central lagring av radioaktivt avfall regelmässigt bör underkastas provning enligt 136 a § byggnadslagen (1947: 385). *Oskarshamns kommun* framhåller särskilt behovet av att kunna göra en samlad bedömning av lokaliseringsfrågorna.

4.2 Över kärnkraftinspektionens förslag till ändring i atomenergilagen

Samtliga instanser som har yttrat sig över *statens kärnkraftinspektionens* förslag till ändring i AEL ställer sig positiva till att kärnkraftinspektionen ges ett tillsynsansvar beträffande radioaktivt avfall från kärnenergianläggningar. *Rikspolisstyrelsen* framhåller att tillsynen över och kontrollen av kärnkraftanläggningar, kärnbränsle och radioaktivt avfall från kärnkraftanläggningar är av vital betydelse framför allt från säkerhetssynpunkt. Den tveksamhet som i dag råder beträffande ansvaret för tillsynen över och kontrollen av den del av det radioaktiva avfallet som inte innehåller klyvbara ämnen är otillfredsställande. *Statens strålskyddsinstitut* pekar på att nuvarande lagstiftning på kärnenergiområdet inte omfattar anläggningar för bearbetning eller förvaring av högaktivt radioaktivt avfall. Om exempelvis kylningen skulle upphöra eller tanken skulle brista vid förvaringen av färskt högaktivt avfall efter upparbetning av kärnbränsle, skulle konsekvenserna kunna bli spridning av radioaktiva ämnen i en omfattning som är jämförbar med en reaktorolycka. Det finns därför skäl för att kärnkraftinspektionen även beträffande sådana anläggningar utför en säkerhetskontroll motsvarande vad som nu sker för kärnkraftverken. *Strålskyddsinstitutet* framhåller vidare att kärnkraft-

inspektionen med den nuvarande lydelsen av AEL saknar formell grund för en kontroll av säkerheten i andra anläggningar än dem i vilka det finns klyvbart material. Liknande synpunkter framförs av *SGU* som anser det vara riktigt och lämpligt att kärnkraftinspektionen förutom sina hittillsvarande uppgifter också skall utöva tillsyn över och kontroll av hantering och förvaring av radioaktivt avfall från kärnkraftanläggningar, även om avfallet inte innehåller klyvbart material. Detta bör gälla oavsett om hantering och förvaring sker vid kärnkraftanläggningarna eller i anläggningar på annan plats. *Arbeterskyddsstyrelsen* tillstyrker att lagändring sker som utsträcker kärnkraftinspektionens normala befogenheter att gälla även anläggningar för bearbetning och förvaring av radioaktivt avfall som uppkommer vid användning av kärnbränsle eller bearbetning av använt kärnbränsle.

Några remissinstanser, däribland *statens vattenfallsverk* och *Svensk kärnbränsleförsörjning AB*, erinrar om sin positiva syn på Aka-utredningens förslag om att kärnkraftinspektionen får ökade resurser för kontroll av hantering och förvaring av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall.

Frågan hur ansvaret formellt skall fördelas mellan tillsynsmyndigheterna på kärnenergiområdet behandlas av många remissinstanser. Vissa remissinstanser, däribland *statens strålskyddsinstitut*, belyser ingående ansvarsfrågorna.

Kärnkraftinspektionens förslag till ansvarsfördelning får stöd eller lämnas utan erinran av många remissinstanser. Till dessa hör *rikspolisstyrelsen*, *sjöfartsverket*, *koncessionsnämnden för miljöskydd*, *statens planverk*, *statens brandnämnd*, *länsstyrelserna i Södermanlands, Kalmar, Malmöhus och Hallands län*, *hälsovårdsnämnden i Östhammars kommun*, *Kävlinge kommun*, *Sydvästra Skånes kommunalförbund* och *AB Asea-Atom*.

Vissa remissinstanser pekar på oklarheter i ansvarsfördelningen mellan tillsynsmyndigheterna som kan uppstå om kärnkraftinspektionens förslag följs. *Statens industriverk* framhåller att förslaget synes innebära en ny gränsdragning mellan kärnkraftinspektionens och strålskyddsinstitutets tillsynsområden. *SGU* noterar att fråga om gränsdragningen mellan de båda tillsynsmyndigheternas verksamhetsområden kan uppkomma, men förmodar att sådant kan regleras i annan ordning. *Programrådet för radioaktivt avfall* menar att kärnkraftinspektionens förslag kan medföra att verksamheter, som hittills övervakats av statens strålskyddsinstitut, förs in under kärnkraftinspektionens tillsynsansvar. Detta kan leda till oklarheter i gränsdragningen mellan resp. myndigheters ansvarsområden och till dubbling av tillsynskompetens om inte särskilda förtydliganden görs. Oklarheten uppkommer när kärnkraftavfall förvärvas och bearbetas i annat syfte än att förvara det. Det förefaller enligt programrådet sannolikt att det omfattande utvecklingsarbete

inom avfallsområdet som nu pågår inom och utom landet kommer att i viss utsträckning inriktas på att avfall skall kunna nyttiggöras. En användning som redan har aktualitet är starka strålkällor för sterilisering av livsmedel och för sterilisering av rötslam. Andra användningar torde aktualiseras efter hand som strålkällor kan framställas till lägre kostnad ur kärnkraftavfall än genom bestrålning av modersubstanser i reaktorer. Användning av strålkällor inom forskning, utvecklingsarbeten och industriell verksamhet regleras av strålskyddslagen och står under strålskyddsinstitutets tillsyn. Det synes enligt programrådets mening inte föreligga några starka motiv för att lägga tillsynsansvar hos en annan myndighet därför att kärnkraftavfall varit utgångsmaterial för en strålkälla. Nuvarande kompetensfördelning bör i princip bibehållas oförändrad. Liknande synpunkter anför *Sydkraft AB*, som även påpekar att allt från början lågaktivt avfall, som inte innehåller alfa-aktivt eller klyvbart material, bör undantas från kärnkraftinspektionens ansvarsområde. Tillsynsansvaret för sådant avfall vilar på strålskyddsinstitutet och något väsentligt skäl att ändra på detta föreligger inte.

Länsstyrelsen i Uppsala län understryker vikten av att ansvarsfördelningen i dessa frågor regleras på ett klart och entydigt sätt. Länsstyrelsen delar uppfattningen att tillägg till nuvarande lagstiftning måste göras i avsikt att ge kärnkraftinspektionen ansvar för och därmed överblick över den tekniska kontrollen av avfallshanteringen i dess helhet. Strålskyddsinstitutet bör liksom hittills uppställa de krav som skall gälla omgivningpåverkan med avseende på människor och miljö samt med hjälp av mätningar utöva kontroll härav. Liknande synpunkter anförs av *Svenska kommunförbundet* som framhåller att, om kärnkraftinspektionens förslag till ändring av AEL genomförs, inspektionen kommer att få ansvar för tillsyn och kontroll också av icke-klyvbart radioaktivt avfall, vilket nu faller under strålskyddsinstitutets ansvarsområde. Det svenska skyddet av totalmiljön kännetecknas nu av en rik flora av myndigheter, vilkas ansvarsområden delvis täcker varandra. En sådan dubbel- eller flerfaldig täckning förekommer t. ex. inom vattenvården, livsmedelskontrollen, produktkontrollen och miljövärdsinformationen. Det torde bli allt svårare att motivera eller bibehålla en så orationell verksamhet. Också *AB Atomenergi* delar uppfattningen att kärnkraftinspektionen bör ha ett väl definierat ansvar för radioaktivt avfall. Det är även viktigt att gränsen mot andra myndigheters ansvarsområden samtidigt blir väl definierad, främst mot statens strålskyddsinstitut, som under strålskyddslagen har ansvar för skydd mot bl. a. joniserande strålning. En överlappning av olika myndigheters ansvarsområden leder enligt bolaget till en dubblering av tillsynsverksamheten och blir ekonomiskt betungande för samhället. Kärnkraftinspektionens förslag kan leda till oklarheter bl. a. vid tillämpning på hantering av strålkällor och andra produkter

som framställs genom bestrålning i atomreaktorer eller utvinns ur radioaktivt avfall. Dessa oklarheter bör undanröjas.

Länsläkarorganisationen i Uppsala län anför att ett kärnkraftverk aldrig kan bli en helt isolerad del från samhället i övrigt och att det därför från tillsynssynpunkt är en mindre god lösning att den lokala eller regionala tillsynsmyndigheten inte kan följa tillsynsorganets verksamhet även inom kärnkraftverkets område. Även om det fortsättningsvis inte skulle vara möjligt att åstadkomma en sådan rutin blir varje förändring, som medför överförandet av tillsynen till en enda myndighet, från "omgivande" tillsynsmyndigheters synpunkt till en klar fördel för deras arbete. Med det senare avses i första hand hälsovårdsnämnden, länsstyrelsen, länsläkaren och i viss mån också landstinget. *Länsstyrelsen i Uppsala län* hänvisar till dessa synpunkter och förutsätter att frågor som berör de regionala och lokala myndigheternas verksamhet kan lösas genom kontinuerlig information från de centrala tillsynsmyndigheterna.

Några remissinstanser ställer sig tveksamma eller negativa till kärnkraftinspektionens förslag och förordar ytterligare utredning av ansvarsfördelningsfrågorna. *Statens naturvårdsverk* anser att de föreslagna ändringarna i 1 § AEL synes leda till oklarheter i den ansvarsfördelning mellan kärnkraftinspektionen och strålskyddsinstitutet, som i dag råder och där strålskyddsinstitutet är ansvarig myndighet för frågor, som faller under strålskyddslagen. En avvikelse från denna princip kan leda till komplikationer i ärendehantering och kontakter mellan myndigheter och expertgrupper med olika kompetens och sakkunskap inom området. *Minoriteten i Svenska kommunförbundets styrelse* pekar på att kärnkraftinspektionens förslag innebär en dubbeltäckning av tillsynsansvaret för icke-klyvbart material. Det kan därför inte tillstyrkas utan bör utredas närmare. Liknande synpunkter framförs av *Sydkraft AB* och *Svensk kärnbränsleförsörjning AB*.

Flera remissinstanser avstyrker kärnkraftinspektionens förslag till ansvarsfördelning och förordar i stället den lösning som Aka-utredningen framfört i betänkandet *Använt kärnbränsle och radioaktivt avfall*. *Statskontoret* erinrar om sitt yttrande över Aka-utredningens förslag, där statskontoret tillstyrkte att ansvaret för säkerhetsinriktat utvecklingsarbete och härtill anknuten granskning och kontroll inom bränsle- och avfallsområdet skulle förläggas till kärnkraftinspektionen. Det förefaller rimligt att kärnkraftinspektionens ansvar för säkerhet och produktkontroll utvidgas att omfatta även anläggningar där radioaktiva klyvningsprodukter kan finnas. Om Aka-utredningens förslag i denna riktning genomförs, synes den av kärnkraftinspektionen föreslagna ändringen överflödig.

Statens strålskyddsinstitut avstyrker kärnkraftinspektionens förslag och framhåller att det enklaste och mest effektiva handläggningsförfä-

randet är om avfallsfrågorna behandlas med samma ansvarsfördelning mellan de två myndigheterna som redan råder inom övriga områden. Någon ändring av 1 § AEL skulle då inte erfordras och Aka-utredningens ändringsförslag skulle vara tillräckligt. Det ger kärnkraftinspektionen möjlighet att pröva och kontrollera säkerheten i varje anläggning i kärnkraftens processkedja, där det finns risk för olycka med allvarliga konsekvenser. Förslaget innebär också att det kommer att krävas tillstånd enligt AEL för sådana anläggningar. Kärnkraftinspektionens förslag synes emellertid ha ytterligare en ambition. I linje med den princip som exemplifieras i den s. k. villkorlagen är det önskvärt att de totala konsekvenserna av en föreslagen verksamhet kan överblickas när tillstånd ges för verksamheten. Detta mål kan emellertid uppnås på grundval av det ändringsförslag som framfördes av Aka-utredningen. Ett tillstånd enligt AEL innebär automatiskt ett tillstånd enligt strålskyddslagen, såvida inte annat föreskrivs i tillståndet. Detta betyder emellertid inte att den tekniska handläggningen av strålskyddsfrågorna sker enligt AEL. Prövningen sker här enligt strålskyddslagen vid strålskyddsinstitutet som anger de särskilda villkor som kan bli nödvändiga. Det går således utmärkt att med stöd av strålskyddslagen kräva en redovisning av hur man tänkt sig slutligt hantera det radioaktiva avfallet från strålskyddssynpunkt innan man bedömer den avfallsproducerande anläggningen acceptabel från denna synpunkt. Med den av Aka-utredningen föreslagna ändringen av 2 § AEL kan också kärnkraftinspektionen kräva en redovisning av hur man tänkt sig lösa säkerhetsaspekterna vid de avfallsanläggningar som kan bli nödvändiga. 4 § AEL ger här kärnkraftinspektionen stora befogenheter.

Strålskyddsinstitutet anger att institutet har förståelse för att man kan vilja centralisera handläggningen av kärnkraftens avfallsproblem till en enda myndighet och det kan tyckas som om detta utgjorde en förenkling och effektivisering. Så blir emellertid icke fallet eftersom strålskyddsinstitutet fortfarande har sitt ansvar enligt strålskyddslagen. I stället för en förenkling skulle förslaget leda till en oklarhet om ansvarsfördelningen. Strålskyddsinstitutet avråder därför bestämt från den av kärnkraftinspektionen föreslagna ändringen i AEL och förordar i stället att endast 2 § AEL ändras i enlighet med Aka-utredningens förslag. Strålskyddsinstitutet rekommenderar vidare att kärnkraftinspektionen och strålskyddsinstitutet när det gäller anläggningar för bearbetning eller förvaring av radioaktivt avfall från kärnkraftverk följer samma ansvarsfördelning som f. n. gäller vid handläggningen av frågor rörande kraftverken. Institutet delar uppfattningen att det är lämpligt att tillstånd för uppförande av sådana anläggningar meddelas av regeringen på grundval av AEL efter det att strålskyddsaspekterna har behandlats av strålskyddsinstitutet på grundval av strålskyddslagen. Institutet anser att strålskyddslagen ger tillräckliga möjligheter att kräva en redovisning av för-

utsättningarna att lösa samtliga strålskyddsproblem som kan uppstå genom långlivade avfallsprodukter. Institutet betonar vidare att skyddsproblemen beträffande radioaktivt avfall i de flesta fall är av strålskyddskaraktär snarare än säkerhetskaraktär. Institutet förutser därför att kärnkraftinspektionens intresse i första hand bör vara inriktat på anläggningar för förvaring av det högaktiva avfallet, särskilt under den period då detta är färskt och innebär en potentiell risk för stora olyckor. Problemen med det lågaktiva avfallet från kärnkraftverken är i princip likartade med problemen med lågaktivt avfall från andra källor. Det senare avfallet skulle inte heller enligt kärnkraftinspektionens förslag föras in under AEL.

Också *statens vattenfallsverk, LO, TCO och Oskarshamnsverkets kraftgrupp AB* pekar på riskerna med en oklar ansvarsfördelning och förordar att Aka-utredningens förslag genomförs.

Några remissinstanser kommenterar det förslag till övergångsbestämmelser som kärnkraftinspektionen lämnat i sin skrivelse. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* menar att övergångsbestämmelserna bör kompletteras så att en samordning med tidigare tillstånd och föreskrifter, som meddelats enligt strålskyddslagen, underlättas. *Sydkraft AB* framhåller att de föreslagna övergångsbestämmelserna beträffande avfallslagring och lagringsanläggningar bör ändras. Hanteringsutrustningar och lager för avfall, som hittills har installerats, är inte avsedda att utnyttjas längre än under kärnkraftverkets livstid för elproduktion. Det har förutsatts vid projektering av sådana avfallsanläggningar att ett för landet gemensamt lager skall finnas tillgängligt från omkring mitten av 1980-talet. Hittillsvarande tillstånd för kärnkraftverken medför rätt att under myndighetstillsyn inneha avfallsanläggning samt hantera och lagra avfallsprodukt. Under förutsättning att anläggningensägaren uppfyller gällande föreskrifter för avfallsverksamheten innebär det erhållna tillståndet ett visst rättsskydd, som medger rimliga planeringsmöjligheter för den fortsatta energiförsörjningen.

Kärnkraftinspektionens förslag att ansökan om förnyad prövning av gällande tillstånd skall inges före den 1 januari 1980 medför enligt Sydkraft AB rättsosäkerhet. Sådan prövning är inte heller nödvändig. Myndigheternas insyns- och tillsynsmöjligheter är redan tillgodosedda i nuvarande lagstiftning och säkerhetsgranskning har skett i vederbörlig ordning. Av förarbetena till lagändringen bör därför klart framgå att anläggningar för avfall, som säkerhetsgranskats och tagits i drift före lagändringens ikraftträdande, ej skall undergå ny prövning.

Ett par remissinstanser har pekat på behovet av en mera allmän översyn av gällande lagstiftning på kärnenergiområdet. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* anser att en översyn av AEL och strålskyddslagen bör göras i syfte att modernisera lagarna. Liknande åsikt har *Sydvästra Skånes kommunalförbund* som menar att

AEL i sin helhet bör omarbetas. Redan i remissvaret över Aka-utredningens betänkande framförde kommunalförbundet vissa synpunkter på behovet dels av beredningsplaner i samband med transporter av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall, dels av avvecklingsplaner i samband med ansökan om koncessioner för kärnkraftanläggningar. Det bör enligt kommunalförbundets mening föranleda fler kompletteringar gärna i form av en mer fullständig och tidsenlig kärnenergilag.

4.3 Över kärnkraftinspektionens förslag om skydd mot obehörigt intrång i kärnkraftanläggningar m. m.

Samtliga remissinstanser ställer sig positiva till statens kärnkraftinspektionens framställning om skyddsföreskrifter och betonar angelägenheten av att ytterligare skydda kärnkraftanläggningar. *Rikspolisstyrelsen* framhåller att vissa förhållanden, inte minst utvecklingen av den internationella terrorismen, har inneburit att man i dag på ett helt annat sätt än tidigare måste beakta risken för sabotage och andra angrepp mot från samhällssynpunkt vitala objekt även i fredstid.

Flera remissinstanser bl. a. *länsstyrelsen i Kalmar län* understryker det stora samhällsintresset av att kärnkraftverken ges bästa möjliga skydd mot sabotage och annan avsiktlig skadegörelse. *Nyköpings kommun* pekar på att inte minst behovet av skydd för den personal, som verkar inom anläggningen, bör uppmärksammas.

Några remissinstanser anser det vara angeläget att antingen skyddslagen ses över, omarbetas och moderniseras eller helt nya bestämmelser utarbetas för att bereda skydd i fredstid. Enligt *rikspolisstyrelsen* framstår lagbestämmelser motsvarande de i skyddslagen och täckande ett vidare område, exempelvis objekt av vitalt samhällsintresse, som i högsta grad önskvärda. I fråga om de objekt som bör skyddas anser bl. a. *ÖB* och *Sydkraft AB* att bestämmelserna bör gälla objekt av betydelse för totalförsvaret.

Flertalet remissinstanser framhåller att motsvarande problem och skyddsbehov som vid kärnkraftanläggningar kan finnas också vid andra anläggningar med sabotagekänslig verksamhet. Bl. a. pekas från flera håll på elförsörjningsanläggningar. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* anför i detta sammanhang att det torde finnas en rik flora på industrier och anläggningar som från sabotagesynpunkt är mycket enklare att skaffa sig tillträde till och skada än kärnkraftverk. Sabotage torde med många gånger förhållandevis enkla medel lätt kunna genomföras och effekten härav kan enligt länsstyrelsen bli avsevärt mer katastrofal för såväl människor som miljö. Länsstyrelsen förordar därför att utredning verkställs angående behov av särskilt skydd för kärnkraft- och andra sabotagekänsliga anläggningar.

5 Föredraganden

5.1 Ändring i atomenergilagen

En självklar förutsättning för att kärnkraften skall få utnyttjas som energikälla är att de risker som är förenade med den kan bemästras på ett betryggande sätt. Långtgående krav på säkerhet måste vara uppfyllda innan tillstånd att uppföra och driva en anläggning meddelas. Ett viktigt led i säkerhetsarbetet är vidare tillsynen av att ställda krav uppfylls. Tillsynen måste omfatta alla led i kärnkraftproduktionen och särskilt inriktas på de från skilda synpunkter kritiska punkterna i kärnbränslecykeln. Erfarenheter av säkerhetsproblem måste återföras och utnyttjas i syfte att åstadkomma ytterligare förbättring av säkerheten.

På senare år har de problem och risker som är förbundna med hanteringen av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall alltmer uppmärksamats. Vad gäller det radioaktiva avfallet har uppmärksamheten i första hand kommit att gälla det högaktiva avfallet, dvs. främst de klyvningsprodukter som avskiljs vid upparbetning av använt kärnbränsle. Men också det låg- och medelaktiva avfallet medför problem som måste bemästras genom fortlöpande kontroll och tillsyn.

Kärnkraftens avfallsfrågor har ingående behandlats av Aka-utredningen (I 1972: 08) bl.a. i utredningens slutbetänkande (SOU 1976: 30—31) Använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. Detta betänkande jämte remissyttrandena däröver har sedermera överlämnats att ingå i underlaget för energikommissionens (I 1976: 05) arbete. Med anledning av ett av Aka-utredningens förslag har statsmakterna (se prop. 1976/77: 100 bil. 17 s. 168, NU 1976/77: 24, rskr 1976/77: 206) uttalat att tillsyns- och kontrollverksamhet med avseende på hantering och förvaring av radioaktivt avfall från kärnkraftanläggningar bör byggas upp vid statens kärnkraftinspektion. Inspektionen har från och med den 1 juli 1977 inrättat en enhet för avfallsfrågor.

Verksamheten på kärnenergiområdet står under kontroll och tillsyn bl. a. enligt reglerna i atomenergilagen (1956: 306) (AEL). Enligt 1 § AEL krävs tillstånd för förvärv, innehav, överlåtelse, bearbetning av eller annan befattning med uran, plutonium eller annat ämne som används som bränsle i atomreaktor. Tillståndsskyldigheten omfattar också förening i vilken sådant ämne ingår och gäller även i fråga om bl. a. kärnbränsle som har använts i reaktor. Vidare behövs tillstånd enligt 3 § AEL för utförelse av kärnbränsle eller ämne som kan omvandlas till kärnbränsle och för utförelse av använt kärnbränsle.

Enligt 2 § AEL krävs tillstånd för att uppföra, inneha eller driva atomreaktor eller anläggning för bearbetning av ämne eller förening som avses i 1 §, dvs. bl. a. använt kärnbränsle.

Vid meddelande av tillstånd liksom under tillstånds giltighetstid får

uppställas sådana villkor som är påkallade av säkerhetsskäl eller eljest från allmän synpunkt (4 §).

Tillstånd enligt AEL meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. I förordningen (1976: 12) om tillsynsmyndighet enligt atomenergilagen (1956: 306), m. m. har regeringen överlåtit åt kärnkraftinspektionen att pröva vissa tillståndsfrågor. Tillstånd att uppföra, inneha eller driva atomreaktor eller anläggning för bearbetning av bl. a. använt kärnbränsle meddelas dock av regeringen. Enligt förordningen utövar kärnkraftinspektionen tillsyn över efterlevnaden av 1—3 §§ AEL samt av villkor som har meddelats med stöd av 4 § samma lag. Med tillsynsfunktionen följer rätt att få de upplysningar och handlingar som behövs för att trygga efterlevnaden av föreskrivna villkor. Kärnkraftinspektionen har också rätt att få tillträde till anläggning eller plats där verksamhet på kärnenergiområdet bedrivs (6 § AEL).

Vid sidan av AEL gäller beträffande kärnreaktorer som inte tagits i drift före den 8 oktober 1976 lagen (1977: 140) om särskilt tillstånd att tillföra kärnreaktor kärnbränsle, m. m., den s. k. villkorlagen.

Kärnkraftinspektionens tillsyns- och kontrollverksamhet gäller de ämnen och anläggningar som anges i 1 och 2 §§ AEL samt de förhållanden varom föreskrifter har meddelats med stöd av 4 § lagen. Bestämmelserna i AEL reglerar endast i begränsad utsträckning frågor om hantering och förvaring av det radioaktiva avfall som uppkommer vid användning av kärnbränsle eller vid bearbetning av använt kärnbränsle. Detta har uppmärksamats av Aka-utredningen, som i sitt betänkande (SOU 1976: 30 s. 97) föreslår att 2 § AEL ändras så att också anläggningar för bearbetning och förvaring av radioaktivt avfall omfattas av tillståndsskyldighet samt kontroll och tillsyn enligt AEL.

Aka-utredningens förslag har i detta hänseende inte mött någon gensaga vid remissbehandlingen. Flera remissinstanser pekar också på önskvärdheten av en mera genomgripande översyn av lagstiftningen på kärnenergiområdet.

I skrivelse den 1 juli 1977 om tillsyn över och kontroll av hantering och förvaring av radioaktivt avfall från kärnkraftanläggningar har statens kärnkraftinspektion pekat på att AEL endast i begränsad utsträckning är tillämplig beträffande radioaktivt avfall, något som i samma mån begränsar inspektionens möjligheter att utöva tillsyn över och kontroll av det radioaktiva avfallet. Det tillsyns- och kontrollansvar som statsmakterna har givit kärnkraftinspektionen bör enligt inspektionen omfatta hela avfallshanteringen och avse alla slag av radioaktivt avfall från kärnkraftanläggningarna. Då nuvarande författningsreglering inte ger kärnkraftinspektionen möjlighet att ta ett fullständigt ansvar, bör en lagändring enligt inspektionens mening göras så att inspektionen får behörighet som kontroll- och tillsynsmyndighet beträffande alla slag av radioaktivt avfall från kärnkraftanläggningar.

Samtliga remissinstanser är positiva till att kärnkraftinspektionen ges

ett tillsynsansvar beträffande radioaktivt avfall. Däremot finns bland remissinstanserna olika uppfattningar om avgränsningen av kärnkraftinspektionens ansvarsområde.

För egen del vill jag understryka det behov av en utvidgning av AEL:s tillämpningsområde som har påvisats av både Aka-utredningen och kärnkraftinspektionen. Som bl. a. strålskyddsinstitutet har påpekat kan risker och problem i samband med avfallshanteringen delvis jämföras med vad som gäller för ett kärnkraftverk. Flera remissinstanser har framhållit den vikt som måste tillmätas säkerhetsaspekterna i samband med hantering, transporter och förvaring av det radioaktiva avfallet. Reformbehovet i det hänseende jag nyss har redogjort för är klart dokumenterat.

De båda förslag till ändring av AEL för vilka jag tidigare har redogjort innebär skilda lagtekniska konstruktioner. De skiljer sig delvis åt också i sak.

Det förslag som statens kärnkraftinspektion har fört fram i sin skrivelse den 1 juli 1977 tar sikte på en ändring av 1 § AEL. Enligt inspektionen kan AEL göras tillämplig med avseende på radioaktivt avfall genom att ett tillägg görs till 1 § av den innebörden att sådana radioaktiva avfallsprodukter, som har bildats vid utvinning av atomenergi i atomreaktor eller bearbetning av använt kärnbränsle, jämföras med de ämnen och föreningar som omfattas av 1 § AEL i dess gällande lydelse. Därutöver föreslås viss, huvudsakligen redaktionell ändring i 2 §.

Kärnkraftinspektionens förslag har, som jag tidigare nämnt, vunnit stöd eller lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser. Många remissinstanser har emellertid pekat på problem och oklarheter av främst administrativ art som skulle kunna uppstå ifall inspektionens förslag genomförs. Gemensamt för remisskritiken är påpekanden om oklarheter i ansvarsfördelningen mellan statens kärnkraftinspektion och statens strålskyddsinstitut, vilka kan uppkomma till följd av förhållandet mellan AEL och strålskyddslagen (1958: 110). I och för sig regleras frågor om skydd mot strålningsskador med stöd av strålskyddslagen enligt vilken radiologiskt arbete, bl. a. arbete med radioaktivt ämne eller vid anläggning för utvinning av kärnenergi, inte får bedrivas utan tillstånd (2 §). Sådant tillstånd meddelas av statens strålskyddsinstitut. När tillstånd har meddelats skall också meddelas de villkor och andra föreskrifter som finns behövliga från strålskyddssynpunkt (5 §). Tillstånd enligt strålskyddslagen krävs emellertid inte för vad som omfattas av tillstånd enligt AEL, om inte annat föreskrivs i det tillståndet (2 § femte stycket). När tillstånd har beviljats enligt AEL får dock, utöver de för tillståndet gällande villkoren, meddelas särskilda föreskrifter som behövs för strålskyddet.

Flera remissinstanser, däribland programrådet för radioaktivt avfall, Svenska kommunförbundet, AB Atomenergi, Sydskraft AB och Svensk

kärnbränsleförsörjning AB, framhåller att kärnkraftinspektionens förslag kan medföra att verksamheter, som hittills har stått under strålskyddsinstitutets tillsyn, förs in under kärnkraftinspektionens ansvarsområde. Risken för dubbling av tillsynskompetens blir därmed stor. Programrådet pekar i sitt yttrande särskilt på att strålkällor för användning i forsknings- och utvecklingsarbete samt i industriell verksamhet i framtiden troligen kommer att framställas ur kärnkraftavfall. I dag regleras användningen av sådana strålkällor enligt strålskyddslagen och det föreligger enligt programrådet inte motiv för överföring av tillsynsansvaret endast därför att kärnkraftavfall har varit utgångsmaterial.

Några remissinstanser har mot kärnkraftinspektionens förslag till ändring av AEL ställt den av Aka-utredningen förordade lösningen. Denna innebär, till skillnad från inspektionens förslag, endast en ändring i 2 § AEL på så sätt att också anläggningar för bearbetning och förvaring av radioaktivt avfall, som uppkommer vid användning av kärnbränsle eller bearbetning av använt kärnbränsle, omfattas av tillståndsskyldighet enligt denna paragraf. Någon utvidgning av tillämpningsområdet för 1 § föreslås inte. Till de remissinstanser som har förordat detta förslag hör strålskyddsinstitutet som har framhållit att avfallsfrågorna bör behandlas med samma ansvarsfördelning mellan tillsynsmyndigheterna som redan råder inom övriga områden, något som möjliggörs genom Aka-utredningens förslag.

För egen del ansluter jag mig till förslagen om att AEL:s tillämpningsområde nu bör vidgas till att gälla också radioaktivt avfall. Jag förordar att detta sker så att ett tillägg görs till 2 § AEL, av vilket framgår att denna paragraf är tillämplig också i fråga om anläggningar för bearbetning, lagring eller förvaring av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall som uppkommer vid användning av kärnbränsle eller vid bearbetning av använt kärnbränsle. Härigenom kommer uppförande, innehav och drift av sådana anläggningar att kräva regeringens eller, efter särskilt bemyndigande, kärnkraftinspektionens tillstånd. Vidare får kärnkraftinspektionen möjlighet att pröva och kontrollera säkerheten hos anläggningar i kärnkraftens hela processkedja.

Tillståndsprövningen liksom tillsynsverksamheten med avseende på anläggningar för radioaktivt avfall kommer med den nu förordade ändringen i huvudsak att följa de regler och den praxis som har utvecklats vad gäller reaktorer. Ett tillstånd enligt 2 § AEL i den föreslagna lydelsen till drift av exempelvis en förvaringsanläggning för radioaktivt avfall innebär sålunda samtidigt tillstånd enligt strålskyddslagen, såvida inte annat föreskrivs i tillståndet. Med stöd av 4 § AEL kan tillståndet tidsbegränsas samt förknippas med de villkor som är påkallade av säkerhetsskäl eller annars från allmän synpunkt. Sådana villkor kan också uppställas när som helst under tillståndets giltighetstid. Statens kärnkraftinspektions uppgifter med avseende på de anläggningar som omfattas

av 2 § AEL följer av förordningen (1976: 12) om tillsynsmyndighet enligt atomenergilagen (1956: 306), m. m. Enligt denna skall inspektionen utöva tillsyn över efterlevnaden av bl. a. 2 § AEL samt av villkor som har meddelats med stöd av 4 § samma lag. Ansökan om tillstånd enligt 2 § AEL till exempelvis en förvaringsanläggning skall enligt förordningen ges in till kärnkraftinspektionen som har att inhämta behövliga yttranden och med eget yttrande överlämna handlingarna i ärendet till regeringen. Med stöd av 6 § AEL kan kärnkraftinspektionen efter anfordran få del av de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynens utövande. Tillsynsmyndigheten får meddela de föreskrifter som behövs för att trygga efterlevnaden av uppställt villkor och har rätt till tillträde till anläggning eller plats, där verksamhet som avses i bl. a. 2 § AEL bedrivs.

Jag vill påpeka att det nu föreslagna tillägget till AEL endast delvis råder bot på de brister i gällande lagstiftning på kärnenergiområdet, som har påtalats av remissinstanserna. Jag har för avsikt att i annat sammanhang återkomma till regeringen med förslag om en översyn av lagstiftningen och myndighetsorganisationen på området.

Det av mig förordade tillägget till 2 § AEL avser anläggningar för bearbetning, lagring eller förvaring av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall. Med anläggning avser jag sådan särskild anordning, i form av byggnad, bergtrum eller liknande, som helt eller delvis iordningställs eller har iordningställts för bearbetning, lagring eller förvaring av använt bränsle eller radioaktivt avfall. Vad som utgör en sådan anläggning skall således tolkas ganska vidsträckt, med utgångspunkt i det syfte, för vilket anläggningen ställs eller har ställts i ordning. Utanför begreppet anläggning faller bränslebassänger och liknande anordningar i själva reaktorbyggnaden, vilka redan omfattas av AEL:s bestämmelser.

I jämförelse med Aka-utredningens förslag gör jag en åtskillnad mellan lagring och förvaring av använt bränsle eller radioaktivt avfall. Denna distinktion knyter språkligt an till den terminologi som på sistone har utvecklats i Sverige. Sålunda talas om lagring då det gäller omhändertagande av kortare varaktighet, medan det långsiktiga omhändertagandet benämns förvaring. Enligt detta betraktelsesätt har också myntats begrepp som mellanlager och centrallager resp. slutförvar. Även om terminologin i Sverige ännu inte kan anses helt enhetlig, har begreppen lagring och förvaring numera fått en sådan stadga, att jag förordar att de förs in i AEL.

Redan enligt sin nuvarande lydelse omfattar lagen använt kärnbränsle. I detta hänseende innebär lagförslaget endast ett förtydligande så till vida att det uttryckligen innefattar anläggningar för lagring eller förvaring av det använda kärnbränslet. Av redaktionella skäl behålls i lagtexten benämningen atombränsle.

Begreppet radioaktivt avfall inrymmer avfall av olika slag. Dels avses radioaktivt avfall, såväl högaktivt som medel- och lågaktivt, som upp-

kommer vid användning av kärnbränsle i en reaktor. Exempel på sådant radioaktivt avfall är kapslingsavfall, jonbytmassor, industrikoncentrat, hårdkomponenter, höljerör, metalliskt avfall, plast och papper. Dels avses sådant radioaktivt avfall som uppkommer vid bearbetning av använt kärnbränsle. Häri innefattas både det högaktiva avfall i form av klyvningsprodukter som avskiljs vid upparbetning av använt kärnbränsle och det radioaktiva avfall som bildas vid själva upparbetningsprocessen. Också radioaktivt avfall som uppstår vid annan bearbetning av det använda bränslet än upparbetning hör hit. Sådant avfall kan tänkas uppstå bl. a. vid en anläggning där använt kärnbränsle behandlas för direkt slutförvaring. Jag vill i detta sammanhang nämna att en och samma anläggning — såväl av säkerhets- och miljöskäl som av ekonomiska skäl — inte sällan kan komma att användas för skilda slag av radioaktivt avfall, vilket kan tänkas underlätta en samlad tillståndsprövning och tillsyn.

Den av mig förordade lagändringen bör träda i kraft den 1 juli 1978. Finns vid ikraftträdandet anläggningar för bearbetning, lagring eller förvaring av använt bränsle eller radioaktivt avfall vilka är under uppförande bör dessa få byggas färdiga och innehållas utan tillstånd. Detsamma bör gälla redan uppförda anläggningar. Sådana anläggningar som jag nu har nämnt bör dock inte få tas i drift förrän de har tillståndsprövats och tillstånd har lämnats. I den mån anläggningar som har tagits i drift inte omfattas av lämnat tillstånd enligt 2 § AEL i dess nuvarande lydelse talar säkerhetshänsyn för att också dessa anläggningar blir prövade. Jag föreslår alltså att den som vid ikraftträdandet driver sådan anläggning som avses i 2 § AEL i den av mig förordade lydelsen och som inte omfattas av tillstånd enligt samma paragraf i dess äldre lydelse skall vara skyldig att ansöka om tillstånd för att få fortsätta att driva anläggningen. Ansökan skall göras före utgången av år 1979. Den som i rätt tid har gjort ansökan om tillstånd får fortsätta att driva anläggningen till dess ansökningen har slutligt prövats.

5.2 Skydd mot obehörigt intrång i kärnkraftanläggningar m. m.

Under senare år har utvecklingen, inte minst av den internationella terrorismen, medfört att riskerna för sabotage, avsiktlig skadegörelse och andra angrepp på från samhällssynpunkt viktiga funktioner på ett annat sätt än tidigare måste ägnas uppmärksamhet. Från att tidigare ha gällt huvudsakligen krigs- och beredskapstillstånd har nu frågor om fysiskt skydd inom olika verksamhetsområden aktualiserats också i fredstid. Bland åtgärder, som syftar till att åstadkomma fysiskt skydd, ingår att hindra obehörig att få tillträde till anläggning eller område där verksamhet som skall skyddas bedrivs.

Enligt 2 § AEL krävs som jag nyss har nämnt särskilt tillstånd för att

uppföra, inneha eller driva kärnreaktorer och vissa anläggningar på kärnenergiområdet. Tillstånd meddelas av regeringen. För tillstånd kan uppställas de villkor som är påkallade av säkerhetsskäl eller eljest från allmän synpunkt (4 §). Med stöd av denna bestämmelse har kärnkraftinspektionen ålagt anläggningsägarna att vidta vissa åtgärder med avseende på fysiskt skydd. Åtgärderna avser bl. a. anläggningarnas konstruktion och utförande, personell bevakning och tillträdesskydd. Inspektionen kan dock inte meddela föreskrifter rörande t. ex. tillträdesförbud.

Med stöd av lagen (1940: 358) med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m. (skyddslagen) och den i anslutning därtill utfärdade bevakningskungörelsen (1940: 383) kan länsstyrelsen utfärda förbud mot bl. a. tillträde till vissa anläggningar. Förutsättningen för att under fredsförhållanden utfärda ett sådant förbud är att anläggningen är av betydelse för försvarsväsendet utan att tillhöra eller nyttjas av detta. Fråga har nu uppkommit om ett av länsstyrelse utfärdat tillträdesförbud under fredsförhållanden kan stödjas på skyddslagen när det gäller kärnkraftanläggningar och andra anläggningar som avses i 2 § AEL.

I skrivelse den 4 november 1976 om skydd mot obehörigt intrång i kärnkraftanläggningar m. m. har statens kärnkraftinspektion hemställt om åtgärder för att göra det möjligt att förstärka det fysiska skyddet vid kärnkraftanläggningar och andra anläggningar som avses i 2 § AEL, dvs., förutom kärnreaktorer, f. n. anläggningar där ämne eller förening, som används eller kan användas som kärnbränsle, eller använt kärnbränsle bearbetas.

Samtliga remissinstanser ställer sig positiva till kärnkraftinspektionens framställning om skydds föreskrifter och betonar att det är angeläget att kärnkraftanläggningar får bästa möjliga skydd.

Även jag vill understryka vikten av säkerhet i och omkring anläggningar där verksamhet på kärnenergiområdet bedrivs. För att skydda anläggningarna och den personal som arbetar där har ett omfattande och kostnadskrävande fysiskt skydd byggts upp. För att skydda allmänheten om en olycka skulle inträffa så att radioaktivitet sprids i omgivningen har länsstyrelsen enligt statsmakternas beslut planlagt, utbildat och övat en omfattande räddningsorganisation. Som komplement till de åtgärder som redan har vidtagits är det enligt min mening angeläget att anläggningarna ges det skydd mot obehörigt intrång som ett tillträdesförbud innebär.

Flera remissinstanser pekar på att motsvarande behov av säkerhet finns vid andra elförsörjningsanläggningar med hänsyn till betydelsen från samhällelig synpunkt av en ostörd och ohindrad elproduktion och eldistribution.

Ett sabotage mot en kraftanläggning innebär i allmänhet ett produktionsbortfall, ev. en driftstörning för konsumenterna och en ekonomisk

förlust för ägaren. Ett sabotage mot en kärnkraftanläggning eller annan anläggning som avses i 2 § AEL kan dessutom innebära risk för spridning av radioaktiva partiklar, varvid också omgivningen kan påverkas. Större krav måste därför enligt min mening ställas på det fysiska skyddet vid dessa anläggningar än vid kraftanläggningar av annat slag.

Flerparten remissinstanser framhåller att motsvarande problem och skyddsbehov som vid kärnkraftanläggningar kan finnas också vid andra anläggningar, där sabotagekänslig verksamhet förekommer. En remissinstans pekar på att sabotage med många gånger förhållandevis enkla medel kan genomföras vid åtskilliga industrier och anläggningar med katastrofala verkningar för såväl människor som miljö. Från några håll föreslås att möjligheterna att utfärda förbud enligt skyddslagen utvidgas till att gälla objekt som är av betydelse för totalförsvaret.

I denna del vill jag anföra följande. I ett öppet samhälle som vårt är det ogörligt att åstadkomma skydd i alla de fall där risk finns för sabotage eller andra angrepp. Sådana risker finns, som framhållits vid remissbehandlingen, beträffande många industrier och andra anläggningar med eller utan betydelse för totalförsvaret. Som exempel kan nämnas anläggningar inom den kemiska industrin och för samhället viktiga funktioner som vattenförsörjningen. Jag är emellertid inte beredd att nu ta någon ställning till de förslag om mer generella lösningar som har förts fram vid remissbehandlingen. Enligt vad jag har erfarit överväger cheferna för justitie- och försvarsdepartementen att se över skyddslagen. Frågorna om fysiskt skydd vid sabotagekänsliga anläggningar i allmänhet synes lämpligen kunna tas upp i det sammanhanget.

Behovet av förstärkt skydd på kärnkraftområdet anser jag emellertid vara så angeläget, inte minst med hänsyn till behovet av enhetliga skyddsföreskrifter, att lagstifningsåtgärder bör vidtas redan nu.

Föreskrifter om skydd mot bl. a. obehörigt intrång finns, som jag har nämnt, i skyddslagen och bevakningskungörelsen. Enligt lagen får regeringen eller enligt regeringens bemyndigande militär befälhavare utfärda förbud för obehöriga bl. a. att beträda anläggning, inrättning, fartyg, luftfartyg eller område som hör till försvarsväsendet eller nyttjas av detta eller att fotografera, göra avbildningar eller beskrivningar av eller inom sådana anläggningar m. m. eller att därinom inneha sprängämnen (1 §). I fråga om anläggning, inrättning, fartyg, luftfartyg eller område, som eljest är av betydelse för försvarsväsendet, får regeringen eller efter bemyndigande vederbörande länsstyrelse utfärda sådant förbud (2 § första stycket). Vid krig eller krigsfara eller annars under utomordentliga av krig föranledda förhållanden får förbud utfärdas också i fråga om anläggning m. m., som är av betydelse för folkförsörjningen (2 § andra stycket).

Vid anläggning eller område, som skyddas av förbud enligt skyddslagen, har bevakningspersonalen befogenhet (10 §) att i den omfattning

som krävs för att fullgöra bevakningsuppgiften kroppsvisitera personer som där söker vinna tillträde eller som uppehåller sig där samt undersöka föremål som dessa personer för med sig. Bevakningspersonalen får också på platsen eller i dess närhet tillfälligt omhändertaga personer och av dem medförda föremål. Dessa befogenheter kan enligt 3 § bevakningskungörelsen utövas av — förutom krigsman — polisman eller annan som åtnjuter polismans skydd och befogenheter (ordningsvakt).

Bestämmelser om skydd mot bl. a. tillträde till kärnkraftanläggningar bör, som kärnkraftinspektionen har avsett, i sak motsvara vad som gäller enligt 2 § första stycket skyddslagen beträffande anläggningar som är av betydelse för försvarsväsendet.

Bestämmelser av detta slag hör systematiskt inte hemma i AEL. Det finns enligt min mening inte heller anledning att utarbeta en särskild lag om skydd för kärnkraftanläggningar. Efter samråd med cheferna för justitie- och försvarsdepartementen förordar jag i stället en lösning inom skyddslagens ram. Jag är medveten om att inte heller en sådan lösning är invändningsfri från systematisk synpunkt men jag anser att den bör kunna godtas i avbidan på en allmän översyn av föreskrifterna på området.

Som framgått av vad jag nyss har anfört får enligt 2 § första stycket skyddslagen regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, vederbörande länsstyrelse utfärda förbud bl. a. mot tillträde till vissa anläggningar av betydelse för försvarsväsendet. Jag förordar att skyddslagen genom ett tillägg till nämnda lagrum görs tillämplig också beträffande kärnkraftanläggningar och andra anläggningar som avses i 2 § AEL. Anknytningen till AEL medför att skydd mot obehörigt intrång kan ges alla anläggningar som omfattas av tillståndsplikt enligt AEL. Föreskrifterna om skydd enligt skyddslagen kompletterar på så sätt de föreskrifter som kärnkraftinspektionen meddelar som villkor för tillstånd. Som jag tidigare har förordat bör 2 § AEL omfatta också anläggningar för bearbetning, lagring och förvaring av använt kärnbränsle eller radioaktivt avfall, som uppkommer vid användning av kärnbränsle eller vid bearbetning av använt kärnbränsle.

Lagändringen bör träda i kraft den 1 juli 1978.

6 Upprättade lagförslag och hemställan

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom industridepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i atomenergilagen (1956: 306),
2. lag om ändring i lagen (1940: 358) med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m.

Det under 2 angivna förslaget har upprättats i samråd med chefen för justitiedepartementet.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen
att antaga förslagen.

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Bilaga 1

Aka-utredningens förslag

Förslag till**Lag om ändring i atomenergilagen (1956: 306)**

Härigenom föreskrives att 2 § atomenergilagen (1956: 306) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Utan tillstånd av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer må ej någon uppföra, innehava eller driva atomreaktor eller anläggning för bearbetning av ämne eller förening som avses i 1 §.

*Föreslagen lydelse*2 §¹

Utan tillstånd av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer må ej någon uppföra, innehava eller driva atomreaktor eller anläggning för bearbetning av ämne eller förening som avses i 1 § eller anläggningar för bearbetning och förvaring av radioaktivt avfall som uppkommer vid användning av kärnbränsle eller bearbetning av använt kärnbränsle.

¹ Senaste lydelse 1975: 706.

Bilaga 2

Statens kärnkraftinspektions förslag

Förslag till

Lag om ändring i atomenergilagen (1956: 306)

Härigenom föreskrives att 1 och 2 §§ atomenergilagen (1956: 306) skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse.*1 §¹

Ej må någon utan tillstånd av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer förvärva, innehava, överlåta, bearbeta eller eljest taga befattning med uran, plutonium eller annat ämne, som användes såsom bränsle (atombränsle) i anläggning för utvinning av atomenergi (atomreaktor), eller förening vari sådant ämne ingår.

Vad nu sagts skall gälla jämväl i fråga om torium och annat ämne, som är ägnat att omvandlas till atombränsle, ävensom förening vari sådant ämne ingår så ock beträffande atombränsle, som använts i atomreaktor.

Vad nu sagts skall gälla jämväl i fråga om torium och annat ämne, som är ägnat att omvandlas till atombränsle, ävensom förening vari sådant ämne ingår så ock beträffande atombränsle, som använts i atomreaktor *samt radioaktiv avfallsprodukt, som har bildats vid utvinning av atomenergi i atomreaktor eller bearbetning av använt atombränsle.*

2 §²

Utan tillstånd av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer må ej någon uppföra, innehava eller driva atomreaktor eller anläggning för bearbetning av ämne eller förening som avses i 1 §.

Utan tillstånd av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer må ej någon uppföra, innehava eller driva atomreaktor eller anläggning för bearbetning eller förvaring av ämne, förening eller produkt som avses i 1 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1978.

Övergångsbestämmelser

Den som vid utgången av år 1977 innehar produkt som avses i 1 § eller sådan anläggning som avses i 2 § och för vilken tillstånd erfordras enligt denna lag får, under förutsättning att ansökan om tillstånd göres före den 1 januari 1980, fortsätta att inneha produkten eller anläggningen utan tillstånd till dess ansöknings slutligt prövats.

¹ Senaste lydelse 1975: 706.

² Senaste lydelse 1975: 706.

Innehåll

	Sid.
Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	2
1. Förslag till lag om ändring i atomenergilagen (1956: 306)	2
2. Förslag till lag om ändring i lagen (1940: 358) med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m.	3
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde 1978-03-16	4
1. Inledning	4
2. Gällande bestämmelser	6
2.1 Bestämmelser om kontroll och tillsyn enligt atomenergilagen m. m.	6
2.2 Vissa bestämmelser som syftar till att minska riskerna för sabotage m. m.	7
3. Aka-utredningens förslag och kärnkraftinspektionens skrivelser .	9
3.1 Allmänt om radioaktivt avfall	9
3.2 Aka-utredningens förslag till ändring i atomenergilagen ..	10
3.3 Kärnkraftinspektionens förslag till ändring i atomenergilagen	10
3.4 Kärnkraftinspektionens förslag om skydd mot obehörigt intrång i kärnkraftanläggningar m. m.	11
4. Remissyttrandena	12
4.1 Över Aka-utredningens förslag till ändring i atomenergilagen	12
4.2 Över kärnkraftinspektionens förslag till ändring i atomenergilagen	12
4.3 Över kärnkraftinspektionens förslag om skydd mot obehörigt intrång i kärnkraftanläggningar m. m.	18
5. Föredraganden	19
5.1 Ändring i atomenergilagen	19
5.2 Skydd mot obehörigt intrång i kärnkraftanläggningar m. m.	24
6. Upprättade lagförslag och hemställan	27
7. Beslut	28
 Bilagor	
1. Aka-utredningens förslag till lag om ändring i atomenergilagen (1956: 306)	29
2. Statens kärnkraftinspektionens förslag till lag om ändring i atomenergilagen (1956: 306)	30

